Buitenlandsche Berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 16 nov. Uit Stuttgart schrijft men, dat de leden van de door de meerderheid der ontbonden vergadering benoemde commissie van den Lnden gemeld is, dat tegen hen wegens het bij voortduring aanmatigen door hen van een gezag, dat hun niet meer toekomt, eene geregtelijke vervolging zoude plaats vinden. De commissie had namelijk het besluit genomen, en afgekondigd, dat zij haren last zou blijven waarnemen, de regten des lands volgens de grondwet zoude handhaven, en het beheer van de staats-betaalkas naar vermogen zoude blijven voeren.

De Wurtembergsche *Staats-Zeitung* beschouwt dit als eene opruijing tot ongehoorzaamheid tegen de bestaande regering, als een hoogverraad, dat de regering in de tegenwoordige omstandigheden genoodzaakt is te vervolgen. Men ziet nu ook ernstige maatregelen tegen de leden dezer commissie te gemoet. Het gerucht, dat de Wurtembergsche regering reeds de interventie van Oostenrijk zoude ingeroepen hebben, is evenwel ongegrond. In geheel Wurtemberg heerscht de diepste rust.

— Men zegt, dat het Oostenrijksche legerkorps voor Holstein bestemd, nog in den loop dezer maand in de grenzen van dat land zal verschijnen. De Hanoversche bonds-commissaris voor Holstein bevindt zich hier, om zijne instructiën te ontvangen.

— Binnen kort zullen te Dresden de vrije conferentiën een aanvang nemen. Men zegt dat bij gelegenheid van dit congres de verloving zal plaats hebben van den Keizer van Oostenrijk met de dochter van den prins *Johan van Saksen*, prinses *Sidonia*.

— Uit Fulda wordt gemeld, dat in de eerste dagen geene verandering zal komen in de positie van het Taxische armeekorps. De voorhoede, 3300 man sterk, staat te Hunfeld.

Fulda, 15 nov. Sinds eenige dagen bevindt zich een Engelsch diplomaat, een attaché bij het Britsch gezantschap te Stuttgart, die den beroemden naam *Wellesley* draagt, in het hoofdkwartier der bondstroepen. — Gisteren viel hier niets opmerkenswaardigs voor; heden werd de kalmte slechts verbroken door eenige troepen-beweging. Een gedeelte van onze bezetting rukte noordwaarts op. Alle plaatsen, tot Hunfeld en westelijk tot aan de groothertoglijk Hessische grenzen tot Schlitz en Lauterbach, zijn met troepen bezet. — In plaats van de uitgetrokkenen, kwamen hier vier escadrons van het schoone Beijersche 1ste regement kurassiers. De bevelvoerende generaal, Prins *von Thurn und Taxis*, was het regement te gemoet gereden en bevond zich bij deszelfs intogt in de stad aan het hoofd. Des avonds kwam hier ook een bataillon van het 15de regement Beijersche infanterie aan, dat in de dorpen in den omtrek ingekwartierd was geweest.

Meinungen, 14 nov. Hier is het gerucht in omloop, dat de meerderheid van de Staten der Unie, en zoo ook Meinungen, tegen het eenzijdige beginsel van Pruisen, zonder zich te bekreunen om de gevoelens van de unie en het parlement tegen de vrije conferentiën *geprotesteerd* heeft.

Kassel, 16 nov. Heden namiddag is hier de tijding van eenen, tusschen de bevelhebbers van de twee legers geslotene wapenstilstand, aangekomen. Het Pruisische legerkorps strekt zich langs de onderscheidene etappen-wegen al meer en meer uit. Het hoofdkwartier is nog in Friedewald; generaal v. *Tietzen* met zijnen staf en een bataillon van het 16de regement infanterie, is te Hersfeld. Er dwalen hier vele emissarissen van *Hassenpflug* rond.

Weenen, 13 nov. De veldtuigmeester *Haynau* is hier aangekomen, en zal in eene audientie bij den Keizer, zijne dienst weder aanbieden.

— Alle Oostenrijksche oorlogschepen worden volkomen uitgerust, zoo als dit gewoonlijk voor een oorlog geschiedt, wanneer het geval is.

Luxemburg, 15 nov. In de zitting der Kamer van gisteren, rigtte de baron *Blochausen* de volgende interpellatie tot de regering:

»Ik wensch te weten, of het tengevolge der instructiën van de groot-hertogelijke regering is, dat de gezant der Nederlanden medegesleept werd om zich aan de aangelegenheden van den Bond te bemoeijen, dan wel of hem daaromtrent bevelen uit den Hage zijn gegeven. In het geval, dat de gegeven bevelen van het gouvernement zijn uitgegaan, moest hij ook de verantwoordelijkheid van dezelve op zich nemen en het is in mijn naam en in dien van verscheidene leden dezer vergadering, dat ik tegen den genomen maatregel meen te moeten protesteren."

Vermits de heer *Willmar* deze zitting niet bijwoonde, werd de beantwoording der interpellatie verdaagd. Bij de opening der zitting van heden, antwoordde de heer *Willmar* echter: »dat de volmagt aan *onzen* gezant te Frankfort gegeven, van het gouvernement is uitgegaan en dat hij dien ten gevolge, als administrateur-generaal van het departement van Buitenlandsche Zaken, er de verantwoordelijkheid van op zich nam.

De heer *Willmar* voegde hier echter bij, dat onze regering zich niet in de Keurhessische aangelegenheden gemengd had en hij den Bond niet meer als zoodanig beschouwde, maar als verbonden staten, die in eigen naam handelen.

Het gedrag van den Bond en van den Keurvorst van Hessen, werd door den heer *Metz*, administrateur-generaal van het departement van Finantiën, met de benaming van onregtvaardig bestempeld.

De ochtend en middag zittingen van heden, waren geheel aan discussiën over het voorgaand onderwerp gewijd. De debatten werden overigens levendig gevoerd en verschillende orden van den dag voorgesteld door de heeren *Richard*, *André Harreth*, *Jonas* en *Charles Metz;* die van den laatsten was van den volgenden inhoud:

»De Kamer, volhardende in hare beginselen, uitgezet in haar adres aan den Prins-stedehouder des Konings, noodigt het gouvernement uit, om, gelijk de constitutie zulks voorschrijft, het groothertogdom te Frankfort door een Luxemburger te doen vertegenwoordigen, die zich onmiddellijk uit den Bond moet verwijderen, wanneer hij den formelen waarborg niet erlangt, dat volstrekt geen inbreuk zal worden gemaakt op de constitutionaliteit van Luxemburg of der andere Duitsche staten."

De Kamer, de ophelderingen der regering gehoord hebbende, gaat daarna over tot de orde van den dag.

Berlijn, 16 nov. Ten aanzien van de gisteren hier ontvangen Oostenrijksche nota verneemt men, dat nog nadere verklaringen uit Weenen en Frankfort zijn verlangd en eerst na ontvangst daarvan een nader besluit zal worden genomen.

— De gisteren gehoudene zitting van het vorsten-collegie was eene vertrouwelijke, zoodat de bijzonderheden, die bij de in acht te nemen geheimhouding niet dan bij gissing bekend kunnen worden, dus met de grootste omzigtigheid moeten worden opgenomen. Naar men echter verneemt, zouden de mededeelingen hoofdzakelijk bestaan hebben in eene verklaring der Pruisische regering, dat zij de constitutie der Unie niet ten uitvoer leggen, maar het verbond zelf handhaven zal en dat zij met hare bondgenooten in de Duitsche aangelegenheden gemeenschappelijk werkzaam zal zijn. De verdere mededeelingen hadden betrekking op militaire maatregelen, welke door de bondsregeringen onverwijld genomen moeten worden.

— De Prins *van Pruisen* is, naar men zegt, benoemd tot kommandant van de 2de, 3de en 4de armeekorpsen en van de gardes du corps. Deze legermagt zal tusschen de Elbe en de Oder opereren.

ENGELAND.

Londen, 16 nov. De consul-generaal van Nicaragua te Londen heeft bekend gemaakt, dat het Britsche gouvernement het tarief van april jl. te St. Juan ten voordeele van Amerika, Nicaragua Costarica en de eigen onderdanen, heeft afgeschaft. Alzoo is wederom een belangrijke stap gedaan voor de opening der gemeenschap tusschen de Atlantische en Stille Zuidzee.

— Van een adres, aan H. M. de Koningin, hetwelk men zegt geschreven te zijn door den kardinaal *Wiseman*, zal heden in alle katholieke kerken en kapellen een afschrift ter neder gelegd worden, ten einde de handteekeningen der geloovigen te ontvangen.

De voorname strekking van dit adres is de gehechtheid ook der katholieke onderdanen aan H. M. regering te betuigen, en te herinneren aan de vrijheid hun door de vrijzinnige wetten des lands geschonken, om de godsdienst hunner vaderen openlijk en ongestoord te mogen belijden. Verder wordt daarin betoogd dat de jongste maatregelen van den H. Vader en de organisatie hun toegestaan, geheel van kerkelijken aard is en alleen betrekking heeft tot het geestelijk gezag. Dat die maatregel alle regten van H. M. eerbiedigt en ongeschonden laat, dat daardoor niet de minste inbreuk gemaakt wordt op het gezag, de magt en het prerogatief hetwelk H. M. als souvereine van dit land toekomt, dat integendeel de trouw en eerbied voor hoogstderzelver persoon en regering meer en meer onder hen bevestigd wordt, en eindelijk dat er voorzeker onder H. M. onderdanen geene zijn, die vuriger en gestadiger bidden voor de instandhouding van den troon en de bewaring van H. M. leven, dan de katholieken in Engeland, wier godsdienst hen ongeveinsde regtschapenheid ten pligt voorschrijft en gehoorzaamheid ter gestadige beoefening aanbeveelt.

FRANKRIJK.

Parijs, 15 nov. De Wetgevende Vergadering heeft heden eene zitting gehouden van een half uur.

Boven aan de orde van den dag stonden twee belangrijke wets-ontwerpen die betrekking hadden op Algerië. Die ontwerpen zijn ingetrokken of liever het onderzoek daarvan is verdaagd, ten einde aan nen nieuwen minister van Oorlog den tijd te geven, de bepalingen daarvan, met de commissie te bediscussiëren.

De Vergadering heeft zonder debatten beslist, dat zij zoude overgaan tot de tweede beraadslaging over onderscheidene voorstellen.

Ten slotte was aan de orde van den dag de discussie over het wets-ontwerp betreffende den spoorweg van Parijs naar Avignon. Daar niemand gereed was om over deze belangrijke quaestie het woord te voeren, zijn de discussiën voor eenen korten tijd verdaagd.

De heer *Victor Lefranc* heeft het rapport ingediend over het verzoek om eene vervolging te mogen instellen tegen den heer *Chavoix*. In de zitting van morgen zullen de debatten daarover plaats hebben.

— De commissie voor het parlementair initiatief is heden vergaderd geweest, om zich bezig te houden met de zaak van het commissariaat van politie der Vergadering. De minister van Binnenlandsche Zaken heeft zich in haar midden begeven en de commissie verzocht hare beraadslagingen uit te stellen, totdat hij over dit punt eene conferentie zoude gehouden hebben met den President der Vergadering.

De commissie is terstond uiteengegaan en heeft hare zitting acht dagen uitgesteld.

— Er is een zooveel mogelijk naauwkeurige staat opgemaakt van het aantal rijtuigen van allerlei soort, alsmede van de paarden, die te Parijs circuleren. Wij geven hieronder die cijfers op:

Gewone en supplementaire stadsrijtuigen 1,828, namelijk: gewone cabriolets 733; supplementaire cabriolets 61; gewone coupés 62, supplementaire coupés 31; gewone fiacres 847; supplementaire fiacres 94. Totaal 1,828 stadsrijtuigen.

Huurrijtuigen 3000; omnibussen 400; zoogenoemde cabriolets-*coucous* 28; diligences voor de omstreken van Parijs en speciale rijtuigen voor de spoorwegen, 2000; burger-cabriolets met 2 wielen 4000; burgerrijtuigen met 4 wielen 13,000. Totaal der rijtuigen die te Parijs circuleren, 24,256.

Karretjes, vuilniskarren, handwagens, *tapissières*, kruiwagens enz. enz. 25,000; tonnen van waterdragers door menschen en paarden gedragen, 1000. Generaal totaal 50,256.

Het getal trekpaarden of paarden van weelde te Parijs aanwezig, bedraagt 24,000.

Het is bewezen dat de omnibussen dagelijks gemiddeld 16 lieues afleggen. Zij vervoeren ieder 150 reizigers per dag. Daar nu het getal dier omnibussen 400 is, zoo volgt hieruit dat 60,000 menschen dagelijks in beweging zijn; in eene maand is dit 1,800,000 en voor het geheele jaar 21,600,000.

Te Londen bestaan 3000 omnibussen die gemiddeld 24 lieues per dag afleggen. Zij vervoeren elk 300 reizigers of gezamenlijk 300 millioen per jaar.

Parijs, 16 nov. Ook heden sprak men nog over de waarschijnlijkheid, dat de regering eenige regimenten troepen naar de oostelijke grenzen zoude zenden. Wel onderrigte personen zien hierin niets meer dan een voorzigtigheidsmaatregel en dat, al mogt het in Duitschland tot eene botsing komen (waaraan men bijna niet meer gelooft), Frankrijk zich geheel onzijdig zoude houden, noch Pruisen tegen Oostenrijk, noch omgekeerd Oostenrijk tegen Pruisen ondersteunende. Voor het oogenblik vergenoegt zich de Fransche diplomatie overal slechts met het ondersteunen der pogingen van de Britsche diplomaten, die alom verzoening en vrede prediken.

— Het dagblad *la Presse*, zal den 18den teregtstaan, ter zake van een artikel over de boodschap van den President, en ook de dagbladen *Corsaire*, *l'Opinion Publ.*, *l'Assemblée Nat.* en de *Gazette de France* zullen den 22sten en 25sten vervolgd worden wegens beleediging van den President der Republiek.

— Heden morgen is op het Elysée een ministerraad gehouden, om over de Duitsche quaestie te beraadslagen. De uitslag der onderhandelingen met Pruisen en Oostenrijk, heeft het kabinet geenszins voldaan, zoodat op nieuw koeriers naar Weenen en Berlijn vertrokken zijn. Niettemin blijft men aan eene vredelievende schikking der Duitsche geschillen gelooven.

— Het *Bulletin de Paris* spreekt over troepenbewegingen naar de Rijn-provinciën en over een plan, om *Changarnier* tot kommandant der troepen en tevens tot maarschalk van Frankrijk te benoemen. *Changarnier* zou echter Parijs niet willen verlaten.

— De bladen uit het zuiden van Frankrijk melden, dat er nog steeds personen gearresteerd worden, die betrokken zijn in het te Lyon ontdekte complot.

— Het is bekend, dat de rijst-cultuur in sommige streken van het departement, *les Bouches du Rhône* beproefd, reeds gelukkige uitkomsten opleverde. Proeven van denzelfden aard in eene andere streek genomen, waar men groote hinderpalen had te overwinnen, namelijk in het departement des Landes, zijn insgelijks gelukt. Die pogingen, in 1847 aangevangen, hebben dit jaar volkomen aan de verwachting der betrokkene maatschappij beantwoord, die niet aarzelde daarin belangrijke geldsommen te steken. Zeventig hectaren land hebben overvloedig een oogst opgeleverd van 40 hectoliters per hectare te zamen uitmakende 2800 hectoliters, behalve 216 kwintalen zeer goed stroo, dienende tot beestenvoeder.

— Een onzer bladen wil weten, dat de nieuw benoemde Fransche gezant te Turijn, de heer *de Butinval*, bevel zou hebben ontvangen, om zich onverwijld naar zijn post te begeven, vermits *Siccardi*, minister van Justitie te Turijn, voornemens was eene nieuwe wet aan te bieden, waarbij art. 1 der

constitutie vervallen wordt verklaard, houdende dat de katholijke godsdienst de godsdienst van den staat is; die wet zou daarentegen verklaren dat de katholijke godsdienst slechts is die van de meerderheid des Sardinischen Staats. Bij dezelfde wet zouden ook zekere straffen tegen de heiligschennis en andere misdrijven van dien aard, worden afgeschaft. Wat hiervan zij, zal spoedig blijken, doch de Italiaansche dagbladen maken nog geene melding van dit voornemen der Sardinische regering.

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, 28 *nov.* Zaturdag jl. is alhier in het *Wapen van Amsterdam* eene vergadering gehouden, waarbij de meeste zeepzieders uit ons vaderland vertegenwoordigd waren, ten einde, in gemeenschappelijk overleg, de middelen te beramen ter opbeuring hunner industrie, die door de bestaande accijns-wet zoo zeer gedrukt wordt. Er is in die vergadering eene commissie benoemd, belast met het opmaken van een requaest, waarvan de hoofdpunten door de vergadering zijn vastgesteld, strekkende om de algeheele afschaffing der accijns op de zeep te verzoeken. Dit requaest zal door de gezamenlijke zeepzieders in ons land geteekend, en daarna door de commissie aan den minister van Financiën worden aangeboden. (*Hand.*)

— Een onzer correspondenten te 's Gravenhage schrijft ons, dat de minister van Oorlog, en volgens sommigen, ook de minister van Buitenlandsche Zaken, naar het Loo zijn vertrokken. Men wilde, dat dit zou geschied zijn, ter zake van ontvangen depêches van den Duitschen Bond.

— Naar wij vernemen, is de concept-wet op de regterlijke reorganisatie gereed en zou men daarbij het getal provinciale geregtshoven op vier terugbrengen. (*A. C.*)

— In eene dezer dagen gehouden vergadering der Amsterdamsche afdeeling van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunde, trad dr. *Thijssen* op en sprak, uit naam der commissie voor Topographie en Statistiek, over de *bevolking van Amsterdam.* Wij nemen het volgende uit zijn verslag over: In 1622, toen de eerste volkstelling schijnt te hebben plaats gevonden, telde Amsterdam 104,961 inwoners, wonende in 26,400 huizen. In 1795 was de bevolking, na een voortdurenden aanwas, die herhaaldelijk vergrooting der stad had noodig gemaakt (voor de 4de en laatste maal in 1675), gestegen tot 217,024 inwoners, een getal, dat waarschijnlijk te klein is, en op 221,000 moet gesteld worden. Na dezen tijd nam de bevolking voortdurend af, zoodat in 1815 reeds ongeveer 40,000 zielen minder aanwezig waren; de bevolking was toen namelijk 180,179. Sedert is de bevolking weder zoodanig toegenomen, dat bij de telling van 1849 224,335 inwoners en 22,875 huizen zijn opgegeven. Deze vermeerdering is evenwel geenszins aan eene sterke verhouding van het aantal der geboorten toe te schrijven, maar hoofdzakelijk aan den toevloed van vreemdelingen, zoodat men mag aannemen, dat in de laatste 10 jaren 18000 menschen hier meer zijn aangekomen, dan van hier naar elders zijn vertrokken. De gemiddelde sterfte is thans 1 op 28. Het getal huwelijken 1 op 114. Dat der onechte kinderen staat tot dat der echte in de laatste tien jaren als 1 : 8, terwijl dit 10 jaren vroeger nog 1 : 12 was. Voorwaar geen bewijs voor toenemende moraliteit! Het aantal doodgeboren kinderen staat tot de levendgeborenen, als 1: 15, wat in de vorige eeuw nog als 1: 25 was. Eveneens dus eene ongunstiger verhouding dan vroeger, ja zelfs dan in vele andere steden. De statistiek toont aan, dat het ongehuwde leven der zwangeren een der voornaamste oorzaken is van 't doodgeboren worden en spoedig sterven der kinderen. Een ander argument, dat voor toenemende armoede en daarmede steeds gepaard gaande verontzedelijking pleit, is het verminderd getal bewoonde huizen bij een vermeerderd aantal huisgezinnen. Woonden toch in 1830 45000 gezinnen in 24000 huizen, in 1850 moeten zich 51000 gezinnen met 22000 huizen behelpen.

's Gravenhage, 28 *nov.* De regering heeft, ingevolge het daartoe door de Tweede Kamer in het verslag der rapporteurs uitgedrukte verlangen, den considerans van het wets-ontwerp betreffende het Haarlemmermeer in dien zin gewijzigd, dat de tegenwoordige voorziening wordt gezegd noodig te zijn, omdat een gedeelte der vroeger voor dat werk bestemde gelden tot andere einden is gebezigd.

Bij hare memorie van antwoord verklaart de regering, dat, op grond van de mededeelingen van de commissie van beheer, de bij dit ontwerp voorgestelde maatregelen voor afdoende kunnen worden gehouden, en, behoudens zeer onvoorziene omstandigheden, de gevraagde gelden genoegzaam zullen zijn om de droogmaking te voltooijen.

— Het ontwerp van wet, strekkende tot vaststelling van de begrooting der uitgaven van de algemeene landsdrukkerij over het jaar 1851 en tot aanwijzing van de middelen tot dekking dier uitgaven, heeft in de afdeelingen tot zeer weinige beschouwingen en aanmerkingen aanleiding gegeven. De oorzaak hiervan schijnt voornamelijk gelegen in de met uitstekende zorg bewerkte Memorie van Toelichting. De uitvoerigheid en naauwkeurigheid, waarmede wordt uiteengezet, welke diensten van de lands-drukkerij worden gevorderd en welke zij bewijst, gaven niet alleen eene voldoende oplossing der bezwaren, in vorige jaren door een groot aantal leden tegen de lands drukkerij aangevoerd, maar stelden bovendien het doeltreffende en noodzakelijke dezer instelling in een helder licht. Van daar, dat het door de regering aangenomen beginsel algemeen goedkeuring erlangde, en vele leden te kennen gaven, dat zij terug waren gekomen van hun vroeger denkbeeld, om de genoemde instelling geheel op te heffen en het daarop tot nu toe voor 's lands dienst verrigt wordende drukwerk in het vervolg aan te besteden.

— In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden is algemeen verslag uitgebragt: 1o. omtrent het wets-ontwerp tot afschaffing van leges in zake van in- en uitgaande regten en accijnsen; 2o. omtrent dat houdende begrooting voor den arbeid in de gevangenissen over 1851. De beraadslaging over eerstgenoemd wets-ontwerp is bepaald op dingsdag 2 december en die over het laatsgemelde op vrijdag aanstaande. Door den heer *Gevers van Endegeest* is een uitvoerig verslag uitgebragt omtrent drie adressen betrekkelijk de longziekte onder het vee, welke adressen ter griffie nedergelegd en bij afschrift aan den minister van Binnenlandsche Zaken verzonden zullen worden.

† *Maastricht*, 26 *nov.* De Provinciale Staten van Limburg hebben gisteren hunne gewone winter-vergadering gesloten. Gedurende deze vergadering zijn, behalve eenige onderwerpen van ondergeschikt belang, ter tafel gekomen en behandeld: 1o. het Reglement van Orde voor de Staten; 2o. dat voor Gedeputeerde Staten; 3o. de instructie voor den griffier; 4o. een adres der Staten aan Zijne Majesteit den Koning, tot verbetering van de oevers en de bedding der rivier de Maas en 5o. het onderzoek over het ontwerp van gemeente-wet. Bij het maken van hun Reglement van Orde, hebben de Staten tot rigtsnoer genomen, een in de tweede afdeeling opgesteld ontwerp, grootendeels in strekking overeenkomende met dat, hetwelk door Gedeputeerde Staten was voorgesteld, doch geheel omgewerkt en aanmerkelijk gewijzigd, met betrekking tot het doen van wijzigingen op en splitsing van voorstellen en het regt om aan Gedeputeerde Staten inlichtingen te vragen. Het reglement neemt het stelsel van *afdeelingen* aan, welke ieder hare bijzondere werkzaamheden hebben. Alleen de begrooting en de provinciale reglementen moeten aan de vier bestaande afdeelingen worden verzonden, die ieder eenen rapporteur benoemen tot het maken van een algemeen verslag.

Ten aanzien van de gemeente-wet hebben de Staten van Limburg een gunstig advies uitgebragt, voor wat de algemeene strekking betreft, en voorts eenige hoofdpunten aangeduid, die, volgens hen verandering, verbetering of aanvulling zouden behoeven; onder deze merkt men op: 1o. aftreding van de helft van den raad om de drie jaren, in plaats van een zesde jaarlijks; 2o. noodzakelijk geoordeelde verandering van de bepaling dat de goederen eener gemeente, bij vereeniging met eene andere, ten voordeele der vereeniging zullen komen, omtrent welke men daarentegen de Fransche *loi municipale* wil gevolgd hebben; 3o. noodzakelijk geoordeelde bepalingen omtrent het geval dat een ingezeten *ten name* der gemeente, doch te *zijnen koste*, eene regtsvordering wil instellen; omtrent het geval dat eene gemeente-afdeeling zulks zoude willen doen, en hoe alsdan de kosten moeten gedragen worden, omtrent de executie van vonnissen, enz.; 4o. verlangde aanvulling van de bepalingen omtrent den commissaris van politie, met betrekking tot zijne benoeming, beëediging, schorsing en ontzetting; 5o. verlangde regeling der aansprakelijkheid van de gemeenten, ingeval van plundering, ten aanzien van welke eene wet bestaat van 10 *vendemiaire an* IV; waarvan men de al of niet verbindbaarheid voor Limburg uitdrukkelijk wil verklaard hebben enz. enz.

Aangezien bij de gemeentewet vele werkzaamheden aan Gedeputeerde Staten worden opgedragen, zoo heeft men het beter geacht het maken hunner instructie te verdagen tot de volgende zitting, ten einde daaraan meer volledigheid te kunnen geven. Het Reglement van Orde voor Gedeputeerde Staten is echter in deze vergadering vastgesteld, even als de instructie van den griffier, die reeds in de vorige zitting was aangenomen, doch eenige wijziging behoefde, ten gevolge waarvan zij alsnu andermaal ter sprake kwam.

Arnhem, 29 *nov.* Aan de beestenmarkt waren hier gisteren aangebragt 892 stuks vee, meestal puik vet, goed; de markt was druk bezocht; ook werd er voor verhoogde prijzen veel verkocht.

PROVINCIALE STATEN VAN GELDERLAND.

Vervolg der zitting van vrijdag 8 november.

Aan de orde is de begrooting der inkomsten *Hoofdstuk* I, *Art.* 1 (*Batig slot der door de Staten vastgestelde rekening over het dienstjaar 1846, zoo ver de Staten daaraan niet reeds eene bepaalde bestemming hebben gegeven.*)

De heer *de Man* stelt als amendement voor, voor dezen post in plaats van *nihil* te stellen: *f* 23,126.44, als zijnde dit een gedeelte der saldo's.

De heer *Haverkamp* ondersteunt het amendement.

De commissie bestrijdt het gevoelen der beide heeren en zou, des noods, nog eer de voorkeur geven aan het verkoopen der, op het grootboek der Nationale schuld ingeschrevene fondsen.

Het voorstel der beide heeren wordt *verworpen* met 30 tegen 20 stemmen.

Het artikel zelf wordt *aangenomen.*

(De heeren *van Jeveren* en *van der Wielen* waren bij deze stemming niet tegenwoordig.)

Hoofdstuk II (*Opbrengst van belastingen en heffingen.*)

Art. 1 en 2 worden *aangenomen.*

Op art. 3 (*Opcenten op de hoofdsom der belasting op het personeel*) stellen de heeren *Haverkamp* en *de Man* voor, de 6 opcenten tot op 4 te verminderen.

Dit amendement wordt *verworpen* met 43 tegen 7 stemmen.

Hoofdstuk IV (*Ontvangsten van verschillenden aard en toevallige baten*) Art. 1 (*Opbrengst van de uitgifte van het Provinciaal blad f* 944.)

De heer *Colenbrander* stelt voor, de kosten van het *Provinciaal Blad* voor rekening der provincie te nemen, en dus dezen post te doen wegvallen.

De heeren *Haverkamp* en *van Panhuijs* ondersteunen dit voorstel. Zij vragen wat geschiedt met de gelden, voor de buitengewone exemplaren, die niet aan de gemeenten geleverd worden?

De heer *Brantsen* antwoordt, dat de voordeelen der buitengewone exemplaren waren voor den drukker.

De *Voorzitter* zegt, dat, indien het voorstel doorgaat, de inkomsten dus met *f* 944 zullen verminderen worden en derhalve de som, bij dit artikel geraamd, wegvalt.

De heer *Zadelhoff* is er voor, dezen post te behouden.

Het voorstel wordt in omvraag gebragt en *aangenomen* met 37 tegen 13 stemmen, zullende het weggevallen cijfer van de onvoorziene uitgaven afgetrokken worden.

Bij art. 2. (*Prijs van verkochte exemplaren der kaart van de provincie ad f 322.50*) merkt de heer *van Panhuijs* aan, dat hier verkeerdelijk gezegd wordt *verkochte* exemplaren, in plaats van *te verkoopen* exemplaren. Zijns inziens zijn de kosten der kaart veel te hoog. Zij heeft omstreeks *f* 11,000 gekost en men moet niet veronderstellen, dat men door den verkoop die onkosten weder zal goedmaken. De kaart is gedrukt voor de ingezetenen. Deze moeten er het voordeel van genieten. Hij stelt derhalve voor den prijs voor de geheele kaart te stellen op *f* 10 en van de afzonderlijke bladen op *f* 1.

De heer *Brantsen* zegt, dat de prijs niet gesteld is om de kosten te dekken. De *Voorzitter* merkt op dat het aantal kaarten beperkt is en dat er slechts enkele volledige exemplaren aanwezig zijn. Hij is van oordeel dat de verkoop van afzonderlijke bladen niet te zeer moet bevorderd worden, ten einde het geheel niet te schenden en wijst op de aanzienlijke kosten die het gevolg zouden zijn, wanneer men tot het maken van eene nieuwe kaart moet overgaan.

De heer *van Panhuijs* antwoordt hierop dat deze laatste aanmerking hem weinig afdoende voorkomt, daar de steenen voorhanden zijn en de kosten van herdruk toch zoo hoog niet zullen loopen.

Thans wordt in omvraag gebragt het eerste voorstel, strekkende om het woord *verkochte* te veranderen in *te verkoopen.*

Dit voorstel wordt *verworpen* met 27 tegen 23 stemmen.

Als nu wordt in omvraag gebragt het tweede voorstel van den heer *van Panhuijs*, strekkende om de geheele kaart verkrijgbaar te stellen voor *f* 10 en de afzonderlijke bladen voor *f* 1.

De heer *Roes* merkt aan dat, toen de kaart het eerst is verkrijgbaar gesteld, gezegd is dat de prijs zou zijn *f* 20 of *f* 15 bij inteekening. Hij is van oordeel dat het niet ter goeder trouw jegens vroegere koopers zou zijn, wanneer men nu den prijs verminderde.

Bij stemming wordt het amendement *verworpen* met 30 tegen 20 stemmen.

De heer *van Voorst* wenscht wel den prijs der geheele kaart te verminderen, maar niet die der afzonderlijke bladen.

De heer *Dam* stelt daarop voor den prijs voor de geheele kaart te bepalen op *f* 10 en voor de afzonderlijke bladen op *f* 2.50.

Dit amendement wordt *verworpen* met 27 tegen 23 stemmen.

Het artikel zelf wordt daarop *aangenomen.*

Op art. 3 (*Prijs van het verslag van Ged. Staten in* 1849 à *f* 4) merkt de heer *van Panhuijs* aan, dat hij niet wil terugkomen op de aanmerking, dat dit onderwerp niet te huis behoort op de begrooting, maar dat hij voorstelt het verslag meer algemeen te maken, door hetzelve algemeen verkrijgbaar te stellen tegen de enkele vergoeding der kosten van papier en drukloon.

Algemeen *aangenomen.*

Op art. 5 (*Opbrengst der verkochte inschrijvingen op het Grootboek*) teekent de heer *Haverkamp* protest aan, als zijnde tegen de verkoping in het algemeen en tegen de geheele begrooting.

De heeren *de Man*, *van Daalen*, *Roosegaarde*, *Nahuijs* en *Krepel* vereenigen zich met dit protest.

De heer *Brantsen* zegt dat, ten gevolge der in de discussie gemaakte veranderingen, de artikels anders zullen moeten genommerd worden.

De begrooting der inkomsten wordt daarop in het geheel *aangenomen* met 37 tegen 13 stemmen.

De heer *Roosegaarde* verzoekt zijn voorstel over

eene veranderde wijze van subsidiëren te mogen intrekken.

De *Voorzitter* merkt aan, dat het voorstel bij de vergadering is aanhangig gemaakt en dus niet zonder de toestemming der vergadering kan ingetrokken worden.

De heer *Haverkamp* zou dit voorstel gaarne nader uitgewerkt zien. Doelmatig ingerigt zou het kunnen strekken om het vraagpunt der subsidiën juist te stellen.

De heer *Roosegaarde* verklaart hierop zijn aanzoek terug te nemen.

Aan de orde is de interpellatie van den heer *van der Brugghen* over de Doorwerthsche quaestie.

De heer *Brants* leest daarop het antwoord van Ged. Staten voor.

(*Dit antwoord is opgenomen in het nommer onzer courant van woensdag jl.*)

De heer *van der Brugghen* is zeer dankbaar voor het uitvoerig en beredeneerd antwoord van Ged. Staten. Hij rekent het zeer nuttig dat deze zaak aldus toegelicht en opgehelderd is, vooral ten aanzien der vierde vraag. Indien deze niet zoo rondborstig beantwoord was, dan zou hij zich verpligt hebben geregend een nader voorstel te doen. Hij meent dat dit echter thans niet noodzakelijk is, hoewel er nog genoegzame stof tot moeijelijkheden schijnt aanwezig te zijn. Uit een juridisch oogpunt gezien, schijnt hem de quaestie over het lokaal voor den gemeenteraad nog niet zoo geheel klaar. Het schijnt hem toe, dat *wettelijke* bepalingen hier in menig opzigt nog ontbreken. Doch hij wil zich in al deze quaestiën thans niet verdiepen en daar de zaak nu weder in orde is, zal hij er in berusten en rekent het onnoodig een voorstel dienaangaande te doen.

De beraadslagingen over de voorstellen betrekkelijk het gebed, worden geopend.

De heer *Backer* verklaart zich *tegen* de conclusie van het verslag der commissie, strekkende tot aanneming van de voorstellen der heeren *Putman Cramer* en *van Daalen*. Hij heeft reeds vroeger zijne gronden ontwikkeld en zal daarop thans niet teruggekomen. Maar hij wil er nog dit bijvoegen, dat thans in discussie is een ontwerp van formulier-gebed, dat geheel of gedeeltelijk vatbaar is om geamendeerd te worden. Hij kan zich hiermede niet vereenigen.

De heer *Roosegaarde* is insgelijks *tegen* het rapport.

De heer *Haverkamp* merkt aan, dat bij geen enkel collegie een gebed gelezen wordt; dat het zou moeten worden voorgelezen door den griffier, doch dat deze het gebed niet zou kunnen mededoen, dewijl hij geen lid is der vergadering. Deze zou regt hebben dit te weigeren. Hij is tegen openbare gebeden, behalve waar zij behooren, dat is, bij godsdienstoefeningen en religieuse plegtigheden. Hij is verder tegen een formulier-gebed dat uit den aard in eene vergadering, in welke personen van verschillende godsdiensten en gezindheden zittinghebben, gebrekkig en voor den een of den ander aanstootelijk zijn kan. Men zou dan het gebed moeten wijzigen, naarmate van de verschillende belijdenissen.

De heer *E. van Lijnden* verdedigt de conclusie van het rapport. Op de aanmerking van den heer *Backer*, dat het elk vrij staat voor zich te bidden, antwoordt hij, dat de bedoeling niet is, dat de leden voor zich persoonlijk bidden, maar dat het de vergadering is, die voor zich bidt.

De tegenwoordig vigerende grondwet is wel niet christelijk, maar zij sluit toch het christelijk element niet uit, en waar, gelijk in deze vergadering, het christelijk element de bovenhand heeft, is er geenerlei bezwaar ook eene christelijke inrigting tot stand te brengen.

De heer *van der Brugghen* ziet geenszins in dat er in het gezamenlijk bidden aanstoot kan gelegen zijn. Hij bedankt de voorstellers voor hun voorstel.

De heer *Putman Cramer* had gewenscht dat over dit onderwerp geenerlei discussie ware gevoerd. Hij heeft die niet uitgelokt, maar hij meent thans tot spreken verpligt te zijn. Hij blijft beweren, dat het voorgedragen formulier niet in strijd is met het godsdienstig geloof van eenig lid der vergadering.

De heer *Roosegaarde* had ingelijks gehoopt, dat er over dit punt geene discussie zou gevoerd zijn, doch nu wil hij ook nog eene aanmerking in het midden brengen. Zal het niet vreemd afsteken, wanneer de vergadering bidt, maar het publiek op de tribune niet? Deze vergadering is tot behandeling van materiële belangen en het dunkt hem, dat het gebed alsdan slechts schijn en misschien wel een bedriegelijke schijn zoude wezen.

De heer *van Daalen* stelt voor de discussie te sluiten en over te gaan tot de stemming.

Het rapport der commissie wordt daarop *verworpen* met 27 tegen 23 stemmen.

Na eenige woordenwisseling wordt besloten de vergadering te schorsen tot heden avond te half zeven ure.

Ingezonden Stukken.

Beschouwingen betrekkelijk het Oorlogswezen.

»Die het behoud der oude misbruiken niet wil, zitte niet stil."

Het was een bemoedigend verschijnsel, vooral bij de treurige herinnering aan het welbekende kamerfeit, hetwelk zich tijdens de discussiën over de laatste tweejarige staatsbegrooting, in de zitting van den 31 julì 1847 openbaarde, namelijk dat de toenmalige medeleden van den heer VAN DAM VAN ISSELT, de harde beschuldiging van dien heer — welke hij hun, bij zijne, waarschijnlijk uit sympathie voor het leger voortvloeijende lofrede op den minister LIST, toevoegde: »dat hij niemand hunner in staat rekende om de begrooting van oorlog te kunnen beoordeelen," zonder eenige ernstige tegenspraak moesten slikken, — het was een bemoedigend verschijnsel, toen, zoo wel het verslag van de commissie van rapporteurs als de openbare beraadslagingen over de staatsbegrooting voor 1850, blijken gaven dat onze eerste, door regtstreeksche verkiezingen tot stand gekomen vertegenwoordiging, zich ook daardoor van eene gunstige zijde deed kennen dat de begrooting van oorlog door haar met meerdere belangstelling en zaakkennis was onderzocht geworden, dan zulks door hare *edelmogende* voorgangster had plaats gevonden.

En — evenwel werd ook die begrooting van oorlog, niettegenstaande de menigvuldige gegronde aanmerkingen, die er, zoo wel buiten als in de Kamers, op waren gevallen, eveneens als de overige hoofdstukken der staatsbegrooting voor 1850, gaaf aangenomen; hoogst waarschijnlijk omdat men het, in de overtuiging van de uitstekende bekwaamheden van den staatsman die de kleur aan het nieuwe ministerie gaf, op dien oogenblik ongeraden oordeelde, om door het afstemmen van eenig hoofdstuk, het bestaan van dat ministerie in de waagschaal te stellen.

Minder waarschijnlijk toch is het, dat die gave aanneming van het Xde hoofdstuk is geschied, omdat de toenmalige vertegenwoordiging, na van den minister van oorlog vernomen te hebben, dat hij er niet tegen was om een comité van defensie te benoemen en dat hij spoedig (?) een wetsontwerp op de bevordering, het ontslag en het pensioneren der officieren zou indienen, in weerwil van alle vroegere bedenkingen en aanmerkingen, als met een tooverslag, de overtuiging (?) van dien minister had overgenomen »dat de begrooting van zijn departement geen stof tot bedenkingen opleverde."

Dan, met de opmerking, dat de vertegenwoordiging nu, terwijl zij haar aanzijn aan eene op breede grondslagen gevestigde kieswet ontleent, inderdaad »*eene nationale kracht*" geworden is, waardoor de verdere regeling van de staatsburgerlijke regten der natie kan gerekend worden voldoende te zijn gewaarborgd; zoodat zij thans hare overtuiging niet meer behoeft ten offer te brengen aan de bedreiging van eenigen minister om af te treden, zullen wij alle verdere overwegingen en gissingen omtrent de redenen waarom men in het vorige jaar ook de begrooting van oorlog, zonder ze goed te keuren, heeft aangenomen, achterwege laten, en ons voorts bepalen tot het hoofddoel, waarom wij ditmaal de pen hebben opgevat, namelijk de aandacht te vestigen op de vele alsnog plaats vindende onnutte uitgaven en inconsequente handelingen van het oorlogsbestuur, tot welker ongestoorde voortzetting de gave aanneming der begrooting voor 1851 gewis aanleiding zou geven, mitsgaders op willekeurige verordeningen, welke door dat bestuur voortdurend ten uitvoer worden gelegd, en die de zedelijke kracht van het leger meer en meer ondermijnen.

Wanneer men met ons van het beginsel uitgaat, dat elke onnutte uitgaaf van 's lands penningen, een roof is, aan het gemeenschappelijk eigendom gepleegd; terwijl daarenboven onze finantiële toestand gebiedend vordert, dat de geheele staatshuishouding zoo zuinig mogelijk zij ingerigt, zal men tevens met ons erkennen, dat de uitgaven voor het oorlogswezen zich behooren te bepalen tot hetgeen de werkelijke behoeften vereischen van het door de natuur ons aangewezen geconcentreerd defensie-stelsel, hetwelk hoofdzakelijk steunt naar de zijde van Duitschland, aanvankelijk op den IJssel en later op de Utrechtsche- of nieuwe Zuid-Hollandsche waterlinie, en naar de zijde van België op de Noord-Brabandsche water-liniën en de nagenoeg evenwijdig daaraan gelegene rivierarmen en stroomen, — en waardoor wij in staat zijn om met betrekkelijk geringe levende strijdkrachten ons onafhankelijk volksbestaan tegen elken vijand krachtdadig te handhaven.

Maar behalve om de genoemde redenen, die meer van finantiëlen aard zijn, is het ook uit een zuiver militair oogpunt beschouwd, van belang te achten, dat er een einde worde gemaakt aan de thans plaats hebbende uitgaven van het oorlogsbestuur voor alle zoodanige onderwerpen die met het bedoelde defensie-stelsel in geen het minste verband staan of daaraan geene kracht kunnen bijzetten, omdat ze meerendeels dienen om de schijnvertooning voort te zetten, dat wij eene grootere militaire magt bezitten, dan wij in staat zijn te onderhouden; (1) terwijl door het behoud van deze ijdele vertooning, zelfs bij de sommiteiten van het leger, het gevaarlijke ridderlijke denkbeeld wordt levendig gehouden, dat Nederland in staat moet zijn eenen zoogenaamden grooten oorlog te voeren, en dat alsdan de militaire eer van het leger vordert om, b. v. bij eene aanranding van de zijde van Duitschland, eerst op den regteroever van den IJssel en vervolgens op de Veluwe veldslagen te leveren, en niet, dan na een en andermaal getoond te hebben den vijand in het open veld onder de oogen te hebben durven zien en . . . . verslagen te zijn, tot de geconcentreerde verdediging over te gaan; niettegenstaande het klaarblijkelijk is, dat met een dergelijk beleid (?) de mogelijkheid van die verdediging van de wisselvallige uitkomst van eenige gevechten afhankelijk zou zijn, ja welligt ons bestaan, als onafhankelijke staat, met het verliezen van een enkelen beslissenden slag zou kunnen verloren gaan.

Wanneer men nu hierbij ten slotte nog in aanmerking neemt, dat de onderlinge naijver der grootere Europesche mogendheden niet zou gedoogen, dat eene van haar, in haar bijzonder belang, ons onafhankelijk volksbestaan vernietigde en dat de steeds toenemende invloed der handels- en nijverheids-belangen der beschaafde volken, den internationalen oorlog thans reeds onwaarschijnlijk, en later onmogelijk zullen maken; terwijl daar en boven door eene vrijzinnige handels-staatkunde de handhaving van ons volksbestaan met de handels- en nijverheidsbelangen van onze nabaren overeenstemt; — dan kan het wel aan geen twijfel onderhevig zijn, dat de vertegenwoordiging den minister van Oorlog, wat hij ook belove, voortaan geene crediten meer mag verleenen:

Geene credieten, namelijk, tot het onderhouden van vestingen zoo als Maastricht, Venlo, Breda enz., die bepaald nadeelig zijn, minder wegens de kosten van haar onderhoud in vredestijd, dan wel omdat hare in-staat-van-verdediging-stelling bij elke vrees voor oorlog, telkens groote sommen zal wegslepen en vooral omdat zij in oogenblikken van gevaar een aanzienlijk gedeelte van de levende strijdkrachten aan de werkelijke verdediging van den staat zullen onttrekken;

tot het behouden van meer kavallerie dan tot het doen van verkenningen noodig kan worden geacht (2), want groote ruitergevechten zullen op ons doorsneden terrein wel niet te pas komen en vooral niet bij eenen verdedigingsoorlog, waarvan het offensieve gedeelte zal moeten bestaan in het onverwacht aanvallen van den vijand, met gemakkelijk te vervoeren en dus hoofdzakelijk uit infanterie bestaande korpsen, uit die vestingen en stellingen welker gemeenschap met het achter de Utrechtsche linie gelegen terrein niet kan worden afgesneden; terwijl om de genoemde redenen en omdat bij het verdedigen van dijkposten en andere vaste stellingen, voet-artillerie meer, of minstens evenveel dienst als rijdende artillerie zal doen, ook deze met de meeste gerustheid kan worden afgeschaft;

tot het onderhouden van een generalen staf, terwijl de wetenschappelijke en algemeene militaire kennis, welke men tegenwoordig bij het meerendeel onzer officieren van *alle* wapenen aantreft, deze wel in staat zal doen zijn, om bij een verdedigings-oorlog dien wij op een beperkt en bekend terrein te voeren hebben, de zoogenaamde speciale kennis en voorlichting der staf officieren te ontberen; waarom anders, zou de generaal NEPVEU het onnoodig hebben geacht, om aan eenige artillerie- en genie-officieren, die bij den generalen staf zijn overgegaan, het gewone daartoe vereischte examen te doen afnemen, dan omdat die officieren bij het verlaten van de militaire school reeds een veel meer beteekenend examen hadden afgelegd?

tot het behouden van zoogenaamde keurtroepen, grenadiers en jagers, waarvan o. a. de duurdere kleeding - waarvoor b. v. bij de overplaatsing, aan ieder officier eene gratificatie van *f* 175 wordt toegekend — wel aan eenige galonwerkers, kleermakers, enz. veel voordeel aanbrengt en op parades een fraaijer effect maakt; maar overigens aan die troepen geen grooter militair vermogen geeft dan aan de min kostbare gewone infanterie;

tot het behouden van den generaals-rang in vredestijd en verder van een overtollig getal hoofd-officieren van alle wapenen, waarvan men er b. v. bij een regement kavallerie drie aantreft, om aan vier escadrons en dus eigenlijk aan vier ritmeesters bevelen te geven; terwijl de prins-veldmaarschalk, die voor zoo verre bekend is, geen kommandement uitoefent, er mede een drietal tot adjudanten heeft, om van de doublures bij de militaire akademie, bij de artillerie constructie magazijnen te Delft, enz. niet te gewagen;

tot het onderhouden van meer dan één paard, in vredestijd, voor alle officieren, zonder onderscheid van rang en wapen, waarvoor men er thans twee onderhoudt, eene bezuiniging welke door den generaal LIST — die toch geen bezuiniger *quand même* was — ten aanzien van de subalterne rangen bij de kavallerie reeds sedert eenige jaren was ingevoerd, toen de generaal NEPVEU gedurende zijn kortstondig bestuur de gelegenheid van den toenmaligen panischen schrik aangreep, om dien tweeden doodvreter weer onder de wapenen te roepen;

tot het geven van toelagen aan de hoofd-officieren en kapiteins in de residentie; enz. enz.

Dan, wilden wij alle verdere onnutte uitgaven van het oorlogs-bestuur opnoemen, wij zouden te langwijlig worden, en daarom zullen wij, voor ditmaal, eindigen met aan te halen dat alleen op de militaire

---

(1) Men vgl. de brochure: *Bezuiniging en Vereenvoudiging*, enz. 's Grav. Gebr. BELINFANTE, 1848, blz. 64.

(2) Een zestal escadrons, te zamen één duizendtal vrijwilligers tellende, zullen voor hetgeen waartoe wij kavalerie behoeven, ruim voldoende zijn.

pensioenen jaarlijks eenige tonnen te besparen zouden zijn, indien de navolgende woorden des schrijvers van *de schets van eene vereenvoudigde en min kostbare inrigting van ons oorlogswezen* (3) bij de regering, — welke toch in dat werkje voorgestelde inrigting van het comité van defensie reeds ten uitvoer heeft gelegd — mede ingang mogten kunnen vinden:

»Met het verleenen van pensioen zou zoo wel in het vervolg als nu zoo spaarzaam mogelijk moeten te werk worden gegaan. De officieren die als zoodanig niet meer kunnen dienen, zullen veeltijds nog in het civiele eene plaats kunnen vervullen. Wanneer men de opleiding tot officier aan de militaire school blijft doen plaats vinden, wanneer men daarbij voor de officieren in den regel het vooruitzigt op civiele plaatsing, in geval van hunne aftreding als officier, opent, dan zal men de noodige bekwaamheid bij hen daartoe over het algemeen niet missen. (4)

»Zonder dezen overgang in het civiele zal men steeds of in de fout moeten vervallen van de schatkist met veel pensioenen te bezwaren, of in die van in het leger velen te behouden, die voor hunne dienst eigenlijk niet meer geschikt zijn. Zoowel het een als het ander is onbestaanbaar met eene goede huishouding van staat. De staat moet het lot zijner dienaren voor den tijd, wanneer zij in het ambteloos leven zullen teruggekeerd zijn, verzekeren, omdat de staatsdienst hen buiten de gelegenheid stelt om zelf daarvoor te zorgen. De staat behoort zijne dienaren goed te betalen, omdat het algemeen zedelijk belang en het niet minder algemeen belang eener goede dienst-uitoefening zulks vorderen.

»Maar indien op den staat zoodanige verpligtingen jegens zijne dienaren rusten, aan den anderen kant is het hem, evenzeer met het oog op het algemeen belang, verboden, eenige dienstbetrekking hoegenaamd, die niet volstrekt noodig is, te laten bestaan, en mag hij geen vermogen tot nuttige werkzaamheden laten verloren gaan door de verwijdering met pensioen van de zoodanigen, die nog bruikbaar zouden zijn in eenig ander vak, dan dat, waarbij hunne diensten voor goed moeten vervallen.

»Dat aldus aan de jonge lieden weinig vooruitzigt zal overblijven om in staatsbetrekkingen geplaatst te worden, is eene tegenwerping zonder wezenlijke waarde. De *staat* is niet bestemd om voor het jeugdig volkje van de zoogenoemde fatsoenlijke standen eene gewillige melkkoe te zijn. En in het belang der jonge lieden zelf zou het al zeer slecht gezien zijn, hen door het lokaas van de steeds schraler wordende uijers dier niet meer *»tüchtige Kuh,"* van de eigenlijke productieve werkzaamheden meer en meer te blijven aftrekken."

Hoewel nu de toepassing van het beginsel hetwelk ons tot de voorschrevene beschouwingswijze heeft geleid — namelijk dat alle gelden die ten behoeve van de oorlogsinstelling worden uitgegeven, nuttige en noodzakelijke uitgaven behooren te zijn — oppervlakkig min gunstig voor het leger moge toeschijnen, zoo kan evenwel, naar onze innige overtuiging, de minister van Oorlog het ware belang van het leger niet meer behartigen, dan door alle ijdele praal en andere verkwistingen bij het krijgswezen af te schaffen, opdat het ook in de oogen der natie, die het moet bekostigen, eene nuttige en onontbeerlijke staatsinstelling zij; terwijl alleen daardoor aan het eerste gedeelte van den wensch der Tweede Kamer, in § 4 van haar adres ter beantwoording van de jongste openingsrede te kennen gegeven, kan worden voldaan namelijk: »dat aan de krijgsmagt eene *vaste inrigting* zal kunnen gegeven worden."

Ten einde evenwel ook het tweede gedeelte van dien wensch »het tevens verhoogen van de *zedelijke kracht* van het leger" te verwezenlijken, behoort er meer gedaan te worden, dan eene organisatie van de krijgsmagt naar de behoeften van het verdedigingsstelsel.

De onderofficiersstand moet o. a. gereleveerd worden door het herstellen van de *Raden van Krijgstucht*, waarvan de afschaffing tijdens het ministerschap van den generaal VOET, onder eene grondwet die de wettelijke regeling van het bevorderen, het ontslaan en het pensionneren der officieren voorschrijft, ten minste eene miskenning van den geest der grondwet mag genoemd worden, en verder door den brave onderofficier, na langdurige dienst, eene verhooging van soldij en tevens het vooruitzigt te geven, om, na het eindigen zijner militaire loopbaan, een min karig pensioen, of, wanneer hij daartoe geschiktheid heeft, eene burgerlijke betrekking te erlangen; — het lot der mindere officieren, die thans met regt vergulde bedelaars kunnen genoemd worden, behoort verbeterd te worden door de verhouding van hun aantal tot dat der kapiteins zoodanig te bepalen, dat zij in den regel niet langer dan 15 of 16 jaar in den luitenants rang verblijven en door hun eene zoodanige traktements-verhooging toe te kennen, dat ook voor hen — die voor het meerendeel thans minder bezoldigd zijn, dan de klerken aan het ministerie van Oorlog — het leven naar de behoeften van den stand, waarin zij — ten algemeenen nutte — zijn geplaatst, eenigermate mogelijk worde. Wij noemen de onthouding van de bedoelde tractements-verhooging eene daad van willekeurige miskenning van de daaraan bestaande behoefte, omdat de minister van Oorlog de noodzakelijkheid er van openlijk erkent, door ze aan de officieren van het garnizoen van 's Gravenhage, onder de benaming van residentie-gelden »tot tegemoetkoming van de kosten van het verblijf aldaar" toe te kennen; terwijl Z. Exc. ze te gelijker tijd niet toekent aan de officieren in andere plaatsen, waar het even duur is om te leven als in de residentie, ja, zelfs de inconsequentie dienaangaande zoo ver drijft, om er ook eenige weinige officieren in die residentie zelve van uit te sluiten, zonder eenige andere reden dan omdat het zijn *bon plaisir* is.

Verder behooren de traktementen der officieren — welke zij niet uit gunst, maar voor de diensten die zij den lande bewijzen, genieten, niet langer willekeurig besnoeid te worden door gedwongen heffingen, zoo als die voor eene weduwen- en weezenkas, eene inrigting, die hoofdzakelijk strekt om aan de na te laten betrekkingen van meer bemiddelde officieren pensioenen te verschaffen, grootendeels ten koste van hunne minvermogende of wel arme gehuwde en ongehuwde wapenbroeders; terwijl tevens de vernederende en nadeelige bepalingen zullen moeten worden ingetrokken, welke den officier — die door de regering ten volle bekwaam wordt geacht om anderen te bevelen en de belangen van den staat te beheeren — wanneer hij een huwelijk verlangt aan te gaan, dwingen, om eveneens als iemand, die wegens wangedrag of krankzinnigheid onder curatele wordt gesteld, van het beheer over zijn wettig eigendom afstand te doen. Dat deze bepalingen vernederend zijn zal wel geen verder betoog behoeven; voor wie ze dit evenwel zijn, voor de regering die ze ten uitvoer legt of voor de officieren, die er aan zijn onderworpen, willen wij ter beslissing overlaten. Zeker is het nogtans dat ze hem die er door genoodzaakt wordt Nederlandsche schuldbrieven ten behoeve van het ministerie van Oorlog onder verband te leggen, boven anderen aan verliezen blootstellen. Indien nu dit onderwerp in de Tweede Kamer eens ter sprake mogt komen, zou mogelijk het lid dier Kamer, de heer VAN HALL, het best in staat zijn, om het zijn medelid, dat geene gelegenheid laat voorbijglippen om zijne onuitputtelijke sympathie voor het leger aan den dag te leggen — wij bedoelen den heer VAN DAM VAN ISSELT — duidelijk te maken, op welke wijze bij de conversie der staatsrenten, die ten gevolge van de zoogenaamde vrijwillige leening heeft plaats gehad, vele gehuwde officieren — behalve hun verlies door die leening — één zesde ($\frac{1}{6}$) gedeelte van de waarde van hun gestort kapitaal en van de inkomsten daarvan hebben moeten verliezen. Wie zich verder van de juistheid van ons oordeel omtrent de bedoelde bepalingen en ten aanzien van het hoofddoel van de weduwen- en weezen-kas voornoemd wil overtuigen, leze de beredeneerde artikelen dienaangaande, welke voorkomen in het 1ste nommer van den 4den jaargang van den *Nieuwen Militairen Spectator* en in de Brievenbus van den *Tijdspiegel* voor september 1849.

En aangezien nu het vorenstaande wel voldoende zal zijn om aan te toonen, op welke wijze de zedelijke kracht van het leger meer en meer wordt ondermijnd, zullen wij dit artikel besluiten met den wensch, dat deze vertegenwoordiging het bewijs moge geven, dat de bij de beraadslagingen over het adres van antwoord op de troonrede zoo veel besprokene sympathie voor het leger waarbij zelfs de »illusiën" van den heer VAN DAM VAN ISSELT door den heer VAN HALL voor een oogenblik werden afgekoeld — haar werkelijk bezielt, niet door in den blinde, zoo als in 1847, een hoog cijfer van oorlog toe te stemmen; maar door den minister in de verpligting te brengen, om het lot der militairen van minderen rang te verbeteren, om de vernederende servituten, welke zonder dat ze den staat eenig voordeel aanbrengen, op de officieren drukken en, welker voortbestaan met den geest der grondwet — de eerbiediging van elks eigendom — in strijd zou zijn, op te heffen, en eindelijk om aan alle verkwistingen van het geld, waartoe zoowel de nijvere werkman, die met handenarbeid zijn dagelijksch brood moet verdienen, als de rijke kapitalist zijn aandeel heeft bijgedragen, een einde te maken.

November 1850.

(3) Verschenen bij de erven DOORMAN te 's Gravenhage, in december 1848.

(4) De plaatsing van aftredende officieren uit het leger in het burgerlijke, zou tevens, bij eene reorganisatie der schutterijen, dienstbaar kunnen gemaakt worden aan het bekomen van geoefende officieren bij deze.

Liedertafel: Euterpe.

Buitengewone Vergadering op Woensdag den 20sten november, des avonds te acht ure.

C. R. MARX,
Voorzitter.

Marktprijzen.

ZUTPHEN, 14 november.

In weerwil der druk bezochte graanmarkt van heden, was echter de Granen-aanvoer tamelijk ruim. Met *Tarwe* was het niet driftiger en is dooreen 20 cents per mud lager te noteren, als van *f* 7.50 tot 8.75. — *Rogge* wel begeerd en de prijzen als voren van *f* 5.75 tot *f* 6.00. — *Boekweit* steeds schaars naar deugd, van *f* 5.50 tot 6.40. — *Garst* en *Haver* als voren. — *Boter* van *f* 12.00 tot 13.00 het ½ vat. — *Aardappelen* geladen 600 mud, tegen *f* 1.70 à 2.00.

Waterhoogte te Arnhem.

18 Nov. 1 El 6 Palm 0 Duim; gew. 1 D. gev. 0 D.

De prijs dezer courant is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nommers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels f 1.00 en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem bij G. J. THIEME, Boekdrukker.